

afgesproken werd dat die de volgende dag zou worden opgesteld. Kon het daarbij blijven? Men vond van niet. Er waren gedrukte nadere aanwijzingen nodig. De stukken welke Six had meegebracht, werden daarvoor als grondslag aanvaard en een voor een nader gezien. Hier en daar werden formuleringen gewijzigd.¹ In 'Algemene Bekendmaking no. 1' kwam o.m. te staan 'dat de politie en de Ordedienst (OD) met uitsluiting van elke andere organisatie door de regering zijn aangewezen het bevoegd gezag bij de handhaving van orde en rust bij te staan', dat 'politieke gevangenen ten spoedigste in vrijheid zullen worden gesteld tenzij de vrije Nederlandse rechtsorde hun gevangenhouding vordert' (wat Bosch, Cramer en Drees zich daarbij hebben voorgesteld, is ons niet duidelijk), en 'dat tegen ordeverstoring van elke aard met kracht zal worden opgetreden' (de 'niets ontziende gestrengheid' verviel). 'Algemene Bekendmaking no. 2' gaf een lange reeks voorschriften voor de ordehandhaving: o.m. moesten schouwburgen, bioscopen, café's enz. 'op eerste vordering van een politie-ambtenaar of met patrouille- of wachtdienst belaste militair' (dat kon ook een OD-lid zijn) gesloten worden, Rijksduitsers, NSB'ers en leden van andere 'foute' formaties moesten binnenshuis blijven, wapens en ammunitie moesten ingeleverd worden en voor elke mededeling via de radio of de draadomroep had men verloop van de 'bevoegde burgerlijke of militaire autoriteiten' nodig. 'Algemene Bekendmaking no. 3' (daarin werd een spertijd ingesteld waarvan de uren nog nader zouden worden bekendgemaakt) kwam niet aan de orde; er was geen tijd meer voor.

Wie zouden die bekendmakingen afkondigen?

Six wist te bewerkstelligen dat zij door twee autoriteiten zouden worden ondertekend: de (al of niet tijdelijke) commissaris der koningin en de gewestelijke of districtscommandant van de OD. Met dat alles had hij niet alleen bereikt dat aan ordemaatregelen getroffen was wat hij van '42 af wenselijk had geacht, maar ook dat de OD als enige officieel erkende formatie naar buiten zou mogen optreden ('Daarover heb ik', zei van Randwijk aan de Enquêtecommissie, 'met Cramer . . . felle besprekingen gehad'²). Afgesproken werd tenslotte dat de Vertrouwensmannen de volgende dag, dinsdag, in Den Haag bijeen zouden komen in de werkkamer van een van de hoogste OD-functionarissen ter plaatse, mr. G. J. de Lint, substituut-officier van justitie.

¹ Tekst van de op 4 september '44 vastgestelde drie bekendmakingen: *Eng.*, dl. V b, p. 523-25. ² Getuige H. M. van Randwijk, a.v., dl. IV c, p. 1292.